DOMSTOLENS DOM (tredje afdeling)
20. juni 1985 *

I sag 123/84

Steffen Klein, ved advokat Edmond Lebrun, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Tony Biever,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, ved ledende juridisk konsulent Raymond Baeyens som befuldmægtiget, og med valgt adresse hos Manfred Beschel, den juridiske tjeneste, Jean Monnet-bygningen, Kirchberg, Luxembourg,

sagsøgt,

hvori der er nedlagt påstand om annullation af Kommissionens afslag på at tillægge sagsøgeren ret til pension og om, at Kommissionen i den forbindelse tilpligtes at drage de økonomiske konsekvenser af den kontrakt, der er indgået mellem parterne i henhold til den ret, der finder anvendelse på kontrakten,

har

DOMSTOLEN (tredje afdeling)

sammensat af afdelingsformanden C. Kakouris, dommerne U. Everling og Y. Galmot,

generaladvokat : P. VerLoren van Themaat
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 7. marts 1985,

afsagt følgende

* Processprog: Fransk.

DOM

(»Sagsfremstillingen« udelades)

Præmisser

1 Ved stævning, indgået til Domstolens justitskontor den 11. maj 1984, har Klein, tidligere honorarlønnet læge ved Kommissionen, anlagt sag, hvorunder han har nedlagt følgende påstand:

1) Kommissionen tilpligtes:

— fra den 1. februar 1984 at betale sagsøgeren alderspension som for EF-ansatte eller subsidiært et beløb svarende til denne pension i en passende form og således at drage de økonomiske konsekvenser af, at der i kraft af det arbejde, som sagsøgeren har udført for sagsøgtes lægetjeneste, bestod et ikke-tidsbestemt tjenesteforhold mellem parterne, som var undergivet bestemmelserne i EF-tjenestemandsretten, og

— at betale rente 12% p.a. af ethvert skyldigt beløb fra forfaldsdagen.

2) Annullation af den ved skrivelse af 2. april 1984 meddelte udtrykkelige afvisning af den klage, som sagsøgeren havde indgivet den 21. november 1983.

2 I replikken har sagsøgeren præciseret, at Kommissionen bør drage de økonomiske konsekvenser af arbejdsforholdet mellem parterne på grundlag af den ret, som efter Domstolens afgørelse skal finde anvendelse på kontrakten, dvs. enten EF-tjenestemandsretten eller — i hvert fald — subsidiært, belgisk socialret. Det må derfor anerkendes, at der også for Domstolen er nedlagt subsidiær påstand om, at sagsøgeren af Kommissionen tillægges en pension svarende til den, som han kunne gøre krav på i medfør af belgisk ret.

3 Det fremgår af sagens akter, at Kommissionen i 1958 indgik et samarbejde med Klein, som siden 1948 havde været medlem af Conseil de l'Ordre des médecins (lægeforeningen) i Brabant i Belgien, og anmodede ham om lejlighedsvis at udføre arbejde, som først fandt sted i hans konsultation og derefter — fra 1966 — i Kommissionens lokaler.

4 På forslag af Kommissionen indgik parterne en kontrakt, som blev underskrevet den 17. juli 1974. Kontrakten bestemte, at Klein skulle være til stede 16 timer om ugen og fastsatte hans honorar pr. time, som efterhånden blev ændret ved tillæg til kontrakten. I henhold til kontraktens artikel 3 er den undergivet belgisk ret, og i tilfælde af tvister har Domstolen enekompetence i henhold til traktatens artikel 181.

5 Ved skrivelse af 21. december 1982 anmodede Kommissionens generaldirektør for personale og administration Klein om at ophøre med sit arbejde som rådgivende læge senest den 30. juni 1983 med den begrundelse, at den afvigelse fra aldersgrænsen, som stiltiende var blevet tolereret for hans vedkommende, ikke længere kunne opretholdes.

6 Ved skrivelse af 11. maj 1983 gjorde Klein, som på det tidspunkt var 78 år gammel, gældende, at hans stilling var reguleret af fællesskabsretten, og at han som følge heraf havde krav på alderspension. Subsidiært anfægtede han både formaliteten og realiteten i opsigelsen, idet han — som Kommissionen — tog sit udgangspunkt i belgisk ret.

7 Den 29. juni 1983 meddelte generaldirektøren for personale og administration Klein, at han per kulance ville give ham et nyt varsel på seks måneder fra den 4. juli 1983.

8 Ved skrivelse, registreret den 21. november 1983, indgav Klein klage i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2. Han kritiserede hverken sin opsigelse eller det givne varsel, men gjorde kun krav på pension. Klagen blev afvist af generaldirektøren for personale og administration den 2. april 1984.

Formaliteten

9 Kommissionen har påstået sagen afvist, for så vidt som den bygger på vedtægtens artikler 90 og 91 og EF-tjenestemandsretten, idet Kommissionen i henhold til artikel 3 i kontrakten mellem parterne kun finder belgisk ret anvendelig på tvisten.

10 Det bemærkes, at ikke kun personer med status som tjenestemænd eller ansatte ved Fællesskaberne, men også personer, som gør krav på en sådan status, ifølge Domstolens faste praksis kan påberåbe sig vedtægtens bestemmelser ved et sagsindlæg ved Domstolen.

11 Kommissionens afvisningspåstand kan derfor ikke tages til følge.

Realiteten

Påstanden om tilkendelse af fællesskabsretlig alderspension

12 Til støtte for denne påstand har sagsøgeren gjort gældende, at den bestemmelse i kontrakten, hvorefter den undergives belgisk ret, er retsstridig, da en fællesskabsinstitution kun kan ansætte personale, hvis hverv udøves inden for rammerne af et tjenesteforhold omfattet af en af de to bestående ordninger, nemlig tjenestemandsvedtægten eller ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte. Da sagsøgeren ikke kan gøre krav på status som tjenestemand, må han nødvendigvis være undergivet ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte. Ved at nægte at anvende disse bestemmelser i hans tilfælde har Kommissionen tilsidesat artikel 1 i disse vilkår, hvorefter de

»gælder for alle, der er ansat ved kontrakt i fællesskaberne. Disse ansatte er:

— midlertidigt ansatte,

— hjælpeansatte,

— lokalt ansatte,

— særlige rådgivere«.

13 På grundlag af en gennemgang af artiklerne 2-5 i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte, som definerer de forskellige kategorier af ansatte, som omtales i artikel 1, har sagsøgeren gjort gældende, at selv om disse kategorier ikke nøjagtigt svarer til hans stilling som honorarlønnet læge, må han dog henføres til den bedst egnede kategori, som i dette tilfælde er den i artikel 2, litra c), omhandlede kategori af midlertidigt ansatte.

14 Kommissionen mener derimod, at parterne ved udtrykkeligt at bestemme, at det kun var belgisk lovgivning, der skulle finde anvendelse på kontrakten, implicit men nødvendigvis har udelukket anvendelse af reglerne i EF-tjenestemandsretten. Kommissionen har desuden bestridt muligheden af at henføre sagsøgeren under en af kategorierne i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte.

15 Ifølge artikel 1 i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte gælder de for personer, der er ansat ved kontrakt i fællesskaberne, og som er midlertidigt ansatte, hjælpeansatte, lokalt ansatte eller særlige rådgivere.

16 Det må derfor søges fastslået, om Klein's stilling som honorarlønnet læge på deltid kunne høre ind under en af disse kategorier.

17 Herom bemærkes, at den status som midlertidigt ansat i henhold til artikel 2, litra c), i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte, som sagsøgeren har gjort krav på, tager sigte på ansættelse »for at assistere en person, der udfører et i henhold til traktaterne om oprettelse af Fællesskaberne... fastsat hverv, en valgt formand fra en af Fællesskabernes institutioner eller et af dets organer, eller en valgt formand fra en af de politiske grupper i Det europæiske Parlament«. Klein's hverv som honorarlønnet læge er ikke i overensstemmelse med denne definition.

18 Der må endvidere gives Kommissionen medhold i, at betegnelsen midlertidigt ansat i den i artikel 2, litra a), b), og d), i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte forudsatte betydning, ikke kan anvendes på sagsøgeren, da stillingen som midlertidigt ansat svarer til en stilling i den liste over stillinger, der findes som bilag til den afdeling i budgettet, der vedrører hver institution, hvilket ikke er tilfældet, for så vidt angår sagsøgerens stilling som honorarlønnet læge.

19 Det samme gælder betegnelsen hjælpeansat. En hjælpeansats kontrakt kan i medfør af ansættelsesvilkårenes artikler 3 og 52 vedrøre udøvelsen af et hverv på deltidsbasis, men varigheden heraf kan ikke overstige et år. Klein har imidlertid udøvet sit hverv som honorarlønnet læge i 25 år.

20 Med hensyn til betegnelsen lokalt ansat (artikel 4) er det tilstrækkeligt at bemærke, at denne kategori af ansatte udfører manuelt arbejde eller gør tjeneste af en helt anden art end den, der blev udført af Klein.

21 Med hensyn til særlige rådgivere er der ifølge artikel 5 tale om ansatte, som aflønnes over den bevilling, der er oprettet med henblik herpå i den afdeling i budgettet, der vedrører den institution, de tilhører. Klein's forhold dækkes imidlertid ikke af artikel 5.

22 Heraf følger, at Klein's stilling som honorarlønnet læge på deltid ikke faldt ind under anvendelsesområdet for ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte.

23 Det bemærkes dernæst — som Domstolen bl.a. har antaget i dommen af 16. marts 1971 (Bernardi, sag 48/70, Sml. 1971, s. 31) — at vedtægtens bestemmelser anvender en bestemt terminologi, som ikke ved analogi kan udvides til at omfatte tilfælde, som ikke udtrykkeligt er omhandlet. Det samme gælder bestemmelserne i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte.

24 Under disse omstændigheder kan Klein's ansættelse ved en kontrakt, der udtrykkeligt henviser til belgisk ret, kun antages at stride mod artikel 1 i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte, hvis Kommissionen har fastsat hans ansættelsesvilkår, ikke ud fra tjenestens behov, men med det formål at unddrage sig anvendelsen af bestemmelserne i disse vilkår og således har gjort sig skyldig i en omgåelse af bindende sagsbehandlingsforskrifter.

25 De indleverede aktstykker og forhandlingerne for Domstolen har ikke gjort det muligt at fastslå, at dette er tilfældet i den foreliggende sag.

26 Der kan derfor ikke gives sagsøgeren medhold i påstanden om tilkendelse af fællesskabsretlig alderspension eller et beløb, der svarer til en sådan pension.

Den subsidiære påstand om tilkendelse af en alderspension svarende til den, som sagsøgeren kunne gøre krav på i henhold til belgisk ret.

27 Til støtte for påstanden har sagsøgeren gjort gældende, at der forelå et tjenesteforhold. Under henvisning til belgisk socialret har han anført, at hans underordnede stilling i forhold til Kommissionens tjenestegrene fremgik af den myndighed, disse havde til at fastlægge indholdet og selve den måde, hvorpå ydelserne blev præsteret.

28 I den forbindelse har sagsøgeren navnlig fremhævet, *at* lederen af lægetjenesten kunne pålægge ham at præstere andre ydelser end dem, der udtrykkeligt var fastsat i kontrakten, *at* denne var indgået for en ubegrænset periode, *at* de 16 timers ydelser om ugen skulle præsteres på bestemte dage og klokkeslet i sagsøgtes lokaler og med dennes udstyr, og *at* han ikke måtte skaffe sig patienter blandt tjenestemændene.

29 Under den mundtlige forhandling har sagsøgeren desuden fremhævet, at Kommissionen efter hans afskedigelse har ansat fem honorarlønnede læger ved »arbejdskontrakt for funktionærer i henhold til den belgiske lov af 3. august 1978« og herved netop har anerkendt, at der består et tjenesteforhold.

30 Kommissionen har bestridt, at arbejdet som honorarlønnet læge udgør et tjenesteforhold. Den har navnlig anført, at den omstændighed, at der findes en tjenesteplan, fastsat ved fælles aftale mellem den tjenestemand, der er ansvarlig for lægetjenesten, og de forskellige honorarlønnede læger, udelukkende har til formål at sikre en fordeling af de ydelser, der præsteres, og at den nævnte omstændighed derfor ikke kan opfattes som et udtryk for et underordnelsesforhold. Med hensyn til forbudet mod at skaffe sig patiener mellem tjenestemændene, følger dette ikke af kontrakten mellem parterne, men af artikel 121, stk. 2, i Code de déontologie médicale (lægeloven), hvorefter arbejdet som »rådgivende læge, tilsynsførende, sagkyndig eller tjenestemand er uforeneligt med arbejdet som behandlende læge«.

31 Kommissionen har endvidere anført, at ansættelsen af nye honorarlønnede læger ved funktionærkontrakt skyldes en omlægning af hele lægetjenesten, som er blevet påkrævet på grund af de udgifter, der afholdes til ydelser præsteret af uafhængige læger, og nødvendigheden af at føre bedre kontrol med udgifterne.

32 Det bemærkes, at arbejdskontrakter i Belgien er undergivet »Loi organique« [1] af 3. juli 1978, som ophæver lovene om arbejdskontrakter, som er koordineret ved bekendtgørelse af 20. juli 1975. Lovens artikel 3 bestemmer: »Arbejdskontrakten for funktionærer er den kontrakt, hvorved en arbejdstager, funktionæren, forpligter sig til mod vederlag at udføre et arbejde, især af intellektuel art, under en arbejdsgivers myndighed, ledelse og opsyn«.

1 — Lov vedtaget af parlament med henblik på at uddybe eller supplere forfatningsbestemmelser. O.a.

33 Det fremgår af sagens akter, at en arbejdskontrakt for funktionærer ifølge belgisk retspraksis er forbundet med et underordnelsesforhold, og at belgiske domstole — da der ikke kan findes en nøjagtig definition af dette forhold i loven — bygger deres vurdering på de særlige omstændigheder i den konkrete sag.

34 I betragtning heraf bemærkes, at den kontrakt, der er indgået mellem parterne, ifølge sin ordlyd er en »kontrakt om tjenesteydelser«. Denne betegnelse svarer i øvrigt til affattelsen af den organisationsplan for Kommissionens lægetjeneste, som blev vedtaget ved Kommissionens møde den 18. december 1968 [COM(68) PV-61], hvori sagsøgeren omtales som læge aflønnet efter ydelse.

35 Betegnelsen af kontrakten korrigeres i den konkrete sag hverken af indholdet af de ydelser, der forlangtes af den pågældende, eller af de vilkår, hvorunder ydelserne blev præsteret. De faktiske omstændigheder, sagsøgeren har påberåbt sig i denne henseende, viser nemlig ikke, at han ved udøvelsen af sin rent lægelige kompetence har befundet sig i et underordnelsesforhold. De viser blot nødvendigheden af, at enhver administration organiserer sine tjenestegrene rationelt, i det foreliggende tilfælde de lægelige ydelser, der tilbydes personalet. Den omstændighed, at Kommissionen efter afskedigelsen af sagsøgeren har ansat læger ved funktionærkontrakter, der er undergivet belgisk ret, har ingen indflydelse på forholdet mellem Klein og denne institution.

36 Det fremgår af det foregående, at sagsøgeren over for Kommissionen havde status som tjensteydende, og der er enighed mellem parterne om, at han ikke i denne egenskab kunne gøre krav på alderspension i medfør af belgisk ret.

37 Den subsidiære påstand kan derfor heller ikke tages til følge.

Sagens omkostninger

38 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, dømmes den tabende part til at betale sagens omkostninger. I henhold til procesreglementets artikel 70 bærer institutionerne dog selv deres egne omkostninger i søgsmål anlagt af Fællesskabernes ansatte. Da formålet med nærværende sag er en anerkendelse af sagsøgerens status som ansat ved Fællesskaberne, må denne regel anvendes i forhold til ham.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (tredje afdeling)

1) Sagsøgte frifindes.

2) Hver part bærer sine omkostninger.

Kakouris Everling Galmot

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 20. juni 1985.

P. Heim
Justitssekretær

C. Kakouris
Formand for tredje afdeling